

BABYOR NI YAN NGAK GIRDI'EN KRISTUS NI GIRDI' NU ISRAEL HEBREWS

Fare babyor ni yan ngak girdi'en Kristus ni girdi' nu Israel e ka ni yoloy ngorad ya richey me waer e michan' rorad ngak Kristus ni bochan e togopluw ni yibe tay ngorad e be gel i yan. En ni yoloy e re babyor ney e be pi' e athamgil nga lanin'rad ya be dag ngorad ni Jesus Kristus e ir fare kanawo' ni dag Got ni ngan thap riy ngak. Dalip ban'en ni ba ga' fan ni bay ko re babyor ney: (1) I Jesus e Fak Got, machane me fil rogon ni ngi i fol rok Got u daken e gafgow ni i tay. I Jesus e ba tolang ngak e pi profet ko bin Kakrom e M'ag, nge ngak e pi engel, nge mus ngak Moses, ni bochan e ir e Fak Got. (2) Ke ga'ar Got i Jesus e ba prist ni be par ndariy n'umngin nap'an ma ba tolang ngak e pi prist ko bin Kakrom e M'ag. (3) U daken Jesus e ke n'ag Got fan e denen rok e pi'in ke mich Jesus u wun'rad, ma ke chuw e tamdag rorad ni bochan e kar chuwgad u tan pa' e yam'. I Jesus e fare Prist ni Th'abi Ga' nrayag ni nge thapeg e girdi' ngak Got. Urngin e maligach ni gamanman ni un urfiy nga yugu bmit e maligach ni i pi' e girdi' nu Israel ngak Got e go' i yip' fan Jesus.

U lan e guruy ni 11 e ni yoloy ngay murung'agen e pi'in nib gilbuguwrad u daken e michan' rorad ngak Got, ya ra pi' e athamgil nga laniyan' e pi'in yad ra be'eg. Guruy ni 12 e bay riy e thin nma ayuweg girdi'en Kristus nge dab ra paged yad ko tin nib mo'maw' nma yib ngorad ni bochan

Kristus, ya ngar sapgad ngak Jesus nge yag nra pired ni yad ba yul'yul' nge mada' ko tomur. Bin tomur e guruy ko babyor ni Hebrews e be weliy rogon ni ngan kol ayuw.

Tin ni bay riy

U daken Kristus e be dag Got riy rogon e leam rok 1:1–3

I Kristus e ba tolang ko engel 1:4–2:18

I Kristus e ba tolang ngak Moses nge Joshua 3:1–4:13

Maruwel rok Kristus nrogon e prist e bfel' nga urngin e maruwel ni i tay urngin e prist 4:14–7:28

Bin be'ech e m'ag ni ngongliy Kristus e ba ga' fan ko bin kakrom e m'ag ni ngongliy Got u daken e Motochiyel ni pi' 8:1–9:28

Rogon ni pi' Kristus ir u daken e kuruth ni maligach e ka ba ga' fan nga urngin e maligach 10:1–31

Ba ga' fan e michan' 11:1–12:25

Fonow nge tin tomur e thin 13:1–25

Thin rok Got ni en ni Fak e fek i yib ngodad

¹ Kakrom e bo'or yay ni i non Got ngak pi chitamangidad ni bo'or kanawo'en ni i non ngorad u l'ugun e pi profet,

² machane tiney e rran ni ir e tomuren e rran e ke non ngodad u l'ugun e en ni Fak. Ir fa'anem ni pa' e maruwel Got ngay nge sunumeg e fayleng nge urngin ban'en ni bay riy, me ir fa'anem ni Got e ke duwgiliy ni nge mil suwon urngin ban'en ngak ko tomur.

³ Ir e be galgal ram'en Got rok nrib galgal; i ir e ri ta'reb rogorow Got, me ir e be dunubiy e gin'en ni bay urngin ban'en u lanelang riy nib mu'un e fayleng ngay, ni be dunubiy ko thin rok nib gel gelngin. Tomuren nike be'echnag e girdi' ko denen rorad me yan i par nga but' u tharmiy u ba' ni mat'aw rok Got, ni ir e Th'abi Tolang.

En ni Fak Got e kab tolang ngak e pi engel

⁴ Ya en ni Fak Got e Got e tay ni ir e ba tolang ngak e pi engel, ni bod rogon fare ngachal ni pi' Got ngak ni ku ba tolang nga fithingan e pi engel.

⁵ Ya Got e dawori yog ngak reb e engel rok ni ga'ar,

“I gur e Fakag gur,

daba' e kug mang Chitamam.”

Ma ku de weliy Got murung'agen reb e engel ni ga'ar,

“Bay gu mang Chitamngin,
ma bayi mang Fakag.”

⁶ Ma fa'ani taw nga nap'an ni nge pi' Got e bin som'on i Fak nga fayleng, miki yog ni ga'ar,

“Urngin e engel rok Got ma thingari liyor ngak.”

⁷ Ba'aray e n'en ni yog Got ni murung'agen e pi engel ni ga'ar:

“Ngongliy Got e pi engel rok ni yad bod e nifeng,

me ngongliy e pi tapigpig rok ni yad bod e
daramram ko nify.”

⁸ Machane en Fak e yog ni ga'ar:

“Tagil'im, i gur Got, e bayi par ni dariy n'umngin
nap'an!

Ma bay um gagiyeagnag e girdi' rom u fithik' e
mat'aw.

9 Ma ngongol nib mat'aw e ir e ba t'uf rom ma fanenikam e ngongol nde mat'aw, ireray fan ni Got, ni ir e Got rom, e ke mel'igem, ma tayfan nike tay ngom e ri ka ba ga' e felfelan' nike yib riy ngom ko felfelan' nike pi' ngak e pi'in yad be un ngom."

10 Miki yog ni ga'ar:

"I gur, Somol, e mu sunumiy e fayleng ko taboln-gin, ma pa'am e ir e mu ngongliy e pi tharmiy ngay.

11 Ni urngin ni bayi chuw, me gur e bay mpar. Ma gubin ni bayi kaday ni bod yungi mad.

12 Ma bay mu bichibichiy ni bod rogon ba ke mad, ma bay nthiliyeg.

Mi gur e bay um par ni karrogom, ni yafos rom e dariy e ngiyal' nra mus."

13 Mi Got e ri dawori yog ngak reb e pi engel rok ni ga'ar:

"Mpar iray nga ba' ni mat'aw rog, nge yan i mada' ko ngiyal' ni bay gu tay e pi to'ogor rom nga tan e rifrif u em ni nge mang tagil' e magif ko rifrif u em."

14 Ma pi engel e yad e mang? Yad e pi kan ni yad ma pigpig ngak Got nma l'oegrad ngar ayuweged e pi'in ni ngar thapgad ngak Got.

2

Kanawo'en min thap ngak Got

¹ Aram fan nthingar da chichiiyed pa'dad ko fapi thin nib riyul' ni kad rung'aged, nge siy da man'gad riy nga orel.

² Thin rok Got ni yog e pi engel ngak e pi chita-mangidad e yib i m'ug nib riyul', ma en nde tiyan' ngay ara de fol riy e ni gechignag nrogon ni ngan gechignag.

³ Ere uw rogon ma gadad thay riy ni fa'anra dariyfan u wun'dad e n'en ni ir e th'abi manigil nike rin' Kristus ni fan ngodad ni bochan e ngad thapgad ngak Got? I Somol e ir e som'on ni weliy murung'agen kanawo'en min thap ngak Got, ma picha' nrung'aged e re bugithin nem ni yog e kar micheged ngodad nre bugithin nem e ba riyul'.

⁴ Ma ku re ngiyal' i n'em e micheg Got e tin ni yad be weliy murung'agen u daken gelngin ni i dag u pa'rad ni ir e pow riy. Ma be dag u pa'rad bogi n'en ni un ngat ngay, nge bo'or mit e maang'ang. Ma ki f'oth rorad e salap ni tow'ath ni yib rok fare Kan Nthothup ni rogon ni be finey.

Cha' ni pow'iy e girdi' ngar thapgad ngak Got

⁵ Ya Got e de tay e pi engel ni yad e ngar gagiyeg niged e fayleng nike finey ni nge sunumiy – ni ireram e re fayleng ni gadad be weliy murung'agen.

⁶ Machane bay u bang u lan e babyor nib thothup ni be ga'ar:

“Got, girdi' e mang ni ngam leamnag?

Mang ni ga be lemnag rogon be', ni be' ni kemus nib girdi'?

⁷ Kam ta' nib ngoch nap'an nib sobut' ngak e pi engel,

kam te'elyawnag ko sorok nge ta'fan,*

⁸ ma kam tay ni ir e nge gagiyegnag urngin ban'en."

Re bugithin ney e be yog ni Got e ke ngongliy e girdi' ni ir e "nge gagiyegnag urngin ban'en"; re bugithin ney e ke dag nib tamilang ni aram e urngin ban'en. Machane darid guyed e girdi' ni be gagiyegnag urngin ban'en e chiney.

⁹ Machane Jesus e gadad be guy! Ya ba ngoch nap'an ntay nib sobut' ngak e pi engel, ni nge yim' ni fan ngak urngin e girdi' ni bochan e be runguy Got e girdi'. Ma kad guyed nike te'eliyawnag Got ko sorok nge tayfan e chiney ni bochan fare yam' ni tay ni gafgow riy.

¹⁰ Got ni ir e sunumiy urngin ban'en ma be ayuweg ni gubin be par ni bfel' rogon, e rib mat'aw ni muruwliy nge yan Jesus u fithik' e gafgow nge yan i par ngarogon ni be finey Got, ni fan e nge yag ni fek Jesus pifak Got ni pire' i yan nge thapegrad ngak Got ngar uned ngak ko fla'ab ni bay rok. Ya Jesus e ir e pow'iyrad ngar thapgrad ngak Got.

¹¹ I ir e chuweg e denen ko girdi' nge machalbog nagrad, me ir nge urngin e pi'in ke machalbog nagrad e kar pired nta'reb e Chitamangirad. Aram fan nder tamra' Jesus ngay ni nge yog ni yad pi walagen.

¹² Ni bod ni ga'ar,

"Got, bay gu weliy murung'agem ngak pi walageg, bay gu tang nigem ni gu be tayfam u lan e mu'ulung rorad."

---

* **2:7** *Ba yo'or e babyor nike puthuy ngay nike ga'ar: Kam tay ni ir e ngi i gagiyegnag gubin ban'e ni mu sunmeg (mu guy e Psa 8:6).*

¹³ Miki ga'ar, "I Got e ir e bay ug par nike pagan'ug ngak." Miki ga'ar, "Gub aray rok fapi bitir ni Got e ke pi'rad ngog."

¹⁴ Pi girdi' nem ni be yog e bitir ngorad e yad e girdi' nni ngongliyrad ni ufin nge racha', me yib Jesus i ngal' nib girdi' nge bod yad, me yag rarogorad ngak nrarogon e girdi'. I rin' ni aram rogon ni fan e yam' ni nge tay e nge kirebnag gelngin e mo'onyan'; ya mo'onyan' e bay e yam' u pa',

¹⁵ me chuweg e tamdag rok e pi'in yad be par ni yad e sib ko tamdag u n'umngin nap'an e yafos rorad ni bochan e yad be tamdag ko yam'.

¹⁶ Ya rib tamilang ni gathi pi engel e be ayuwegrad. Ya ir e be ayuweg e pi'in owchen Abraham.

¹⁷ Fan e re bugithin ney e nge yib i ngal' ni bod pi walagen u urngin rarogorad, ni fan e nge yag ni mang e Prist ni Th'abi Ga rorad nma runguyrad ma ba yul'yul' ko pigpig rok ngak Got ni fan e nge yag ni n'ag Got fan e denen rok e girdi'.

¹⁸ Ere chiney e rayag ni nge ayuweg e pi'in ke yib ngorad e n'en nma weliy e girdi' nge denen, ya ir ma ki yib ngak e n'en nma weliy e girdi' nge denen, ma ki un ko gafgow.

3

Jesus e ba tolang ngak Moses

¹ Pi walageg ni gimed girdi'en Kristus, ni ku erogon gimed nike piningmed Got ni ngambad ngak! Mu leam niked Jesus, ni ir e ke l'oeg Got ke yib ni nge mang fare Prist ni Th'abi Ga' ko michan' rodad ni ir e gadad be weliy murung'agen.

² Ya i par nib yul'yul' ngak Got, ni ir e duwgiliy Jesus ni nge mang ir e rin' e re maruwel ney, ni bod rogon Moses ni i par nib yul'yul' ko maruwel rok u lan e tabinaw rok Got ni polo'.

³ Ra toy be' ba naun mra yib e girdi' i tayfan fa'anem; ma gathi fare naun e yira ta' fan. Ere ku errogon ni Jesus e bay rogon nib gel e tayfan ni ngan tay ngak ko tayfan ni ngan tay ngak Moses.

⁴ Urngin e naun ma bmuduwgil ni bay be' ni ir e toy — mi Got e ir e ke sunumeg urngin ban'en.

⁵ Mi Moses e immoy nib yul'yul' u lan e tabinaw rok Got ni polo'. Immoy ni ir reb e tapigpig rok Got mi i weliy murung'agen e pin'en ni kabay ngam'on ni bay fini yog Got.

⁶ Machane Kristus e ba yul'yul' nrogon Fak Got, ni ir e bmil fan e naun rok Got ngak. Ma gadad e naun rok, ni fa'an gadad ra par nge mada' ko tomur ni gadad be athamgil ma ba pagan'dad ko n'en ni ir e ke l'agan'dad ngay.

Toffan ni nge tay girdi'en Got

⁷ Ni bod rogon nike yog fare Kan Nthothup nike ga'ar:

“Fa'anra mu rung'aged laman Got e daba',

⁸ ma dab mu gel niked lanin'med ni bod rogon pi chitamangimed ni kakrom ko fa ngiyal'nem nra togopluwgad ngak Got, ni bod rogon e n'en ni rrin'ed fa rofen nem u daken e ted ni fa'an nra sikeng niked Got.

⁹ I yog Got ni ga'ar, Ireram e gin'en ni sikengnag pi chitamangimed e gumaen' rog nge fenag k'adan' riy,

ni yugu aram rogon ni nga aningeg i ragag e duw ni kar guyed e tin kug rin'.

10 Iram fan ni gu damumuw ko pi girdi' nem, mug ga'ar,

'Gubin ngiyal' ma be yan lanin'rad nga wuru' e kanawo',

dawor ra nanged rogon ni ngranod ko yu pa' i kanawo' ni gu be finey ni ngranod riy.'

11 Mu gu puwan' mu gu duwgiliy u wun'ug ni lungug:

'Ri dab ra uned ngog ko toffan!' "

12 Pi walageg ni girdi'en Kristus: mu ayuwgad nge par ndariy be' u fithik'med nib kireb e leam rok ma der michan', ya ri pi' keru' ngak Got ni be par nib fos.

13 Machane rogon ni ngam pired ndariy bigimed ni ngeb e denen i bannag nge gelan' e thingari bigimed me ayuweg bigimed ni gubin e rran, ni n'umngin nap'an ni fare rran ni "Daba' " ni be yog e babyor nib thothup murung'agen e be yip' fadad.

14 Ya gadad gubin ni gadad Jesus ngabang ni fa'anra da pired nike pagan'dad ngak Got nge yan i mada' ko tomur ni bod rogon ni ud pired ko som'on.

15 Ba'aray e tin ni be yog e babyor nib thothup ni be ga'ar:

"Fa'anra mu rung'aged laman Got e daba',

ma dab mu gel niked lanin'med ni bod rogon pi chitamangimed ni kakrom

ko fa ngiyal'nem nra togopluwgad ngak Got."

16 Mini' e rung'ag laman Got me togopluw ngak? Fapi girdi' ni fekrad Moses nga wuru' yu Egypt.

¹⁷ Chon mini' e i par Got nib damumuw ngorad ni aningeg i ragag e duw? I par nib damumuw ngak e pi'in ni ur denengad, ni aram e picha' nra m'ad u daken e ted.

¹⁸ Ma fa'ani duwgiliy Got ni ga'ar, "Ri dab ra uned ngog ko toffan" – chon mini' e be weliy murung'agrad? Aram e be weliy murung'agen e pi'in nra togoplugad ngak.

¹⁹ Ere kad guyed nde yag ni ngranod ko fare nam ni ngar toffangad riy ni bochan e de michan'rad ngak.

4

¹ Me ere chiney e ka be par e thin ni yog Got ngodad ni ka rogon ni fa'ani ga'ar rayag ni ngdarod ngad uned ngak ko toffan. Ere ngad ayuwgad nge dab ni pir'eg bigimed nde yag rok ni nge yan ngak, nge un ko re toffan nem.

² Ya kad rung'aged fare Thin Ni Bfel' ni yib rok Got, ni bod rogon ni rung'ag fapi cha'nem. Rrung'aged e thin rok Got ma de fel' rogorad ko re thin nem, ya fa'an rrunng'aged ma da i michan'rad ngay.

³ Ere gadad e pi'in ke michan'dad ko thin rok e ngdarod ngak Got ngad uned ngak ko toffan. Ya ke yog ni ga'ar,

"Gu damumuw mu gu duwgiliy ni lungug:

Ri dab ra uned ngog ko toffan!"

I yog e re bugithin ney ni yugu aram rogon nike mu'nag e maruwel rok ni ka nap'an e sunumiy e fayleng.

⁴ Ba'aray e n'en ni murung'agen e bin medlip e rran ni bay u bayang u lan e babyor nib thothup

ni be ga'ar, "Re rran ni man e medlip ngay e toffan Got u urngin e maruwel rok."

⁵ Ere ku re bugithin ney e be weliy e babyor nib thothup ni be ga'ar: "Ri dab ra uned ngog ko toffan."

⁶ Fapi cha' ni yad e som'on nrung'aged e Thin Ni Bfel' ni yib rok Got e da ranod ngak Got ngar uned ngak ko toffan ni bochan e de michan'rad ko thin rok Got. Machane bay yugu boch e girdi' nrayag ni ngranod ngak Got ngar uned ngak ko toffan.

⁷ Ke yan i m'ug riy ni aram rogon ni bochan e ki duwgiliy Got reb e rran ni ir e kanog e "Daba' " ngay. Ke yo'or e duw nga tomuren me yog e re bugithin ney ni yog u l'ugun David, ni bod rogon ni fa'ani kem'ay i yog rok u lan e babyor nib thothup nike ga'ar,

"Fa'an gimed ra rung'ag laman Got e daba',
ma dab mu gelniged lanin'med."

⁸ Ya fa'an mang e fek Joshua fapi girdi' ngar uned ngak Got ko toffan, ma dabki weliy Got nga tomuren murung'agen yugu reb e rran.

⁹ Machane rogon e chiney e kabay e toffan ni nge tay girdi'en Got ni bod e toffan ni tay Got ko re rran ni man e medlip ngay.

¹⁰ Ya en nra yan nge un ngak Got ko toffan e ra toffan ko maruwel rok, ni bod rogon Got ni toffan ko maruwel rok.

¹¹ Ere ngad athamgilyed ngad uned ngak Got ko toffan. Thingari dariy bagadad ni nge dabi fol ni bod ni rin' fa piinem, nde yag nra uned ngak Got ko toffan.

¹² Ya thin rok Got e ba fos ma bay gelngin nma maruwel. Ya kab m'uth ngabangi saydon ni ruw

raba' ma bm'uth. Ya ma yan nge yan i taw nga fithik' i lanin'dad ko n'en ni gadad be leamnag, nge fithik' e ul ul nge yil, ma ma pufthinnag e n'en ni yima yim' ni bochan nge tin ni yima leamnag.

¹³ Dariy ban'en nrayag ni ngan mithag rok Got. Ya urngin ban'en ni kem'ay i sunumeg rok e be par u p'eowchen ndariy e upong u daken; mi ir e ri gadad ra weliy e pin'en ni ud rin'ed ngak.

Jesus ni ir fare Prist ni Th'abi Ga'

¹⁴ Ere ngad chichiyyed pa'dad ko michan' rodad ni ir e gadad be weliy murung'agen. Ya bay e prist rodad ni fare Prist ni Th'abi Ga' nike yan ngak Got — ni ir Jesus, ni Fak Got.

¹⁵ Re prist rodad nem ni fare Prist ni Th'abi Ga' e gathi reb e prist ni dabi kireban' ngodad nga fadad me'waer. Ya re prist rodad nem ni fare Prist ni Th'abi Ga' e yib ngak urngin kanawo'en e pin'en nma waliy e girdi' nge denen ni bod gadad, machane de denen.

¹⁶ Ere nge dab kud tamdaggad ngad bad nga tagil' Got, ko gin ni bay e ayuw riy. Ya ireram e gin ni yira runguydad riy min ayuwegdad ko ngiyal' ndabisiy ni ngar ni ayuwegdad.

5

¹ Urngin e Prist ni Th'abi Ga' e ra bagayad ma ni mel'eg u fithik' e girdi' ngan duwgiliy ni ir e ngi i pigpig ngak Got, ni aram e ir e kemang owcherad ngak. Me tay nga daken e altar e tin ni ngan pi' ngak Got, nge gamanman ni kan li' ni aram e maligach ngak Got ni bochan e denen.

² Ma rayag rok ni nge saf'og ngak e pi'in ndar nanged e tin nib mat'aw ma yad be oloboch, ni bochan e ir rok ma bme'waer.

³ Me ere bochan e ir rok ma bme'waer, ma aram fan nthingari tay nga daken e altar e gamanman ni maligach ni gathi kemus ni fan ko denen rok e girdi' ni yo'or, machane ku erregon ir ko tirok' e denen.

⁴ Dariy be' ni ir e ma duwgiliy ir ni nge mang reb e Prist ni Th'abi Ga'. Kemus ni Got e ma pining be' min duwgiliy fa'anem ni nge mang Prist ni Th'abi Ga' — ni bod rogon ni pining Got Aron.

⁵ Ere ku ireray rogon ni Kristus e gathi ir rok e duwgiliy ni ir e nge mang ba Prist ni Th'abi Ga'. Ya Got e yog ngak ni ga'ar,

“I gur e Fakag gur;
ma daba' e kug mang Chitamam.”

⁶ Miki yog u bayang u lan e babyor nib thothup ni ga'ar,

“Bay mpar ni gur reb e prist ndariy n'umngin nap'an,
ni bod rogon Melkizedek.”*

⁷ Nap'an ni immoy Jesus u roy u fayleng me meybil ni wenig ngak Got ni ba ga' laman u fithik' e lu', ya ir e rayag rok ni nge tay Jesus ni dabi yim'. Ma bochan e ba sobut' laniyan' ma rib m'agan' ngay ni ngi i fol rok Got, ma aram fan ni fulweg Got taban e meybil rok.

⁸ Yugu aram rogon ni ir Fak Got, machane u daken e gafgow ni i tay e fil rogon riy ni ngi i fol rok Got.

---

* **5:6** prist ni bod rogon Melkizedek; *ara* bod rogon Melkizedek.

⁹ Ma fa'ani yan i par ni kari fel' rogon ni bochan e gafgow ni tay, me par ni ir e be thapeg e girdi' ngak Got ngar pired rok ndariy n'umngin nap'an, ni urngin e pi'in yad be fol rok,

¹⁰ me yog Got ni nge par ni ir e Prist ni Th'abi Ga', ni bod rogon Melkizedek.

Yibe ning chiylen ni nge dab ni thay

¹¹ Bo'or ban'en ni bay ni ngad weliyed u murung'agen e re bugithin ney, machane rib mo'maw' ni ngan weliy murung'agen ngomed, ni fan e ba sowath ni ngam nanged fan ban'en.

¹² Ke n'uw nap'an ni kam rung'aged e thin rok Got nrayag ni ngam manged boch e tamchib — machane dabisiy ni ngki machibnag be' ngomed e tin som'on e thin ni yima fil ko thin ni yib rok Got. Susun e ngam ked e ggan nib el, machane dabisiy ni milik e ngam unumed.

¹³ Cha' ndabisiy ni nge unum e milik e be' ni kab bitir, ndawori nang e tin nib mat'aw nge tin nib tagan ban'en.

¹⁴ Ma ggan nib el e pi'ilal e ngar ked, ya kar filed rogon ni ngar nanged e tin ni bfel' ko tin nib kireb.

6

¹ Ngad paged nga tomur urngin e tin ni ka'ad weliyed ni murung'agen Kristus ngad tiyan'dad ko tin ni kabay riy ni ngan fil ngad mu'niged, me siy kud sulod bayay ko tin ni ka'ad filed, ni aram e murung'agen ni ngan pi' keruuy ko tin ndariyfan e ngongol nge mang Got e mich u wun'uy;

² nge murung'agen e tawfe* nge pa'ey ni yima tay nga daken be' ngan yibilay; nge pi'in ni karm'ad ni bay ni fasegrad ko yam' nge gechig ndariy n'umngin nap'an.

³ Ere ngad mon'oggad ko tin ni ngad filed ban'en! Ni aram e ba'aray e tin ni ngad rin'ed, ni fa'anra bm'agan' Got ngay.

⁴ Pi'in ni kar mulgad e ra di'in mu kun sulwegrad ngar pi'ed keru'rad ko denen bayay? Ya bay ba ngiyal' ni ur pired u fithik' e tamilang rok Got; kar limlimiyed e tow'ath ni yib u tharmiy ma ku errogon yad ni yag fare Kan Nthothup ngorad;

⁵ kar pir'eged ni bfel' e thin rok Got, ma kar thamiyed gelngin e bin ni bay yib e tamilang.

⁶ Nge mu' miyad thay! Ri dabkiyag ni ngan fulwegrad ngar kolgad ngan'rad bayay miyad pi' keru'rad ko denen, ni fan e kar sulod kar richibiyed e en ni Fak Got ko kuruth bayay kar tamra'niged nga fithik' e girdi'.

⁷ But' ni be wanum e n'uw nga fithik' ni yugu be aw nga daken nge ga' e woldug ni bay riy ni ir e ba ga' fan ngak e pi'in yad be muruwliy, e ireram e but' nike fal'eg Got wa'athan.

⁸ Machane fa'anra tugul e rachangal u daken nge pan ma dabi yib fan, ma rayag ni nge kirebnag Got wa'athan, me urfiy ko nifiy.

⁹ Pi tafager rog ni gimed ba t'uf rog, yugu aray rogon e thin ni gamad be yog, machane bmuduwgilan'mad ngomed. Ma gamad manang nike tow'ath nagmed Got ko tin ni bfel' ban'en ni fan ko thap romed ngak Got.

---

* 6:2 tawfe; ara pi madnom ni ngan be'ech riy.

¹⁰ Yi Got e gathi ba laniyan'. Gathi bayi pag talin e maruwel ni kam ngongliyed, ara rogon nib t'uf romed ni kam daged ni bochan e ayuw ni kam pi'ed ma kigimed be pi' ngak e pi'in ni gimed ni girdi'en Kristus.

¹¹ N'en ni kug m'ad ni bochan e mang e yigi bigimed me par ni be athamgil nge yan i taw ko tomur, nge yag ni yib i m'ug nib riyul' e pin'en ni ir e be l'agan'med ngay.

¹² Dabumad ni ngam malmalgad, machane ngam pired ni gimed bod e pi'in nib mich Kristus u wun'rad ma ba gum'an'rad, ma aram fan nike yag ngorad e tin ni yog Got nra pi'.

Tin ni yog Got nra pi' ma de thil

¹³ Fa'ani yog Got ngak Abraham e tin ni bayi pi' ngak, me micheg ngak Abraham nra rin' e tin keyog ni nge rin'. Ma dariy be' ni kabay ngabang nib tolang ngak, me mang fithingan e ir e mow nge micheg ngay ko ngiyal' ni yog e tin nra rin'.

¹⁴ I ga'ar, "Nggog ngom ni bay gu fal'eg wa'atham nge yib e girdi' ni owchem ni pire' ni pire'."

¹⁵ Me par Abraham nib gumaen', ma aram fan ni yib ngak e tin ni yog Got ngak ni bayi pi' ngak.

¹⁶ Fa'anra micheg be' ban'en me mow nga fithingan be' nib tolang rok ma aram e fare mow e ke micheg, ke duwgiliy ni aram rogon.

¹⁷ Ba'adag Got ni nge tamilangnag e pi'in ni nge yag ngorad e tin keyog nra pi' ngorad ni dabi thiliyeg e tin ke turguy; ma aram fan ni mow nibe micheg nga fithingan e tin keyog ni ra rin'.

¹⁸ Ere gali n'ey e dabiyaq ni nge thil ma dabiyaq ni nge lifith Got l'ugun riy. Ere gadad e pi'in

ni kad thapgad ngak Got e ka ni pi' e athamgil nga lanin'dad ni ngad chichi'iyed pa'dad ko fare pagan' ni ka ni pi' ngodad.

¹⁹ Re pagan' nem e kemang angkar rok lanin'dad, ya be par nib muduwgil, ma ke yan ke kuruf fa gi kateng ko Tempel nu tharmiy ke yan i par ngalan fare senggil ni ir e th'abi thothup ko Tempel.

²⁰ I Jesus e ke yan ngalan e re senggil nem nike m'on rodad, me ir e owchedad ngaram. Ke mang Prist ni Th'abi Ga' ndariy n'umngin nap'an, ni bod rogon Melkizedek.

7

Fare prist ni Melkizedek

¹ Cha'ney i Melkizedek e immoy ni ir e pilung nu Salem me ir e prist rok Got ni th'abi tolang. Nap'an ni be sul Abraham nike mu' ko mael ni ir e li' fapi pilung riy, me yib Melkizedek i guy me yibilay Melkizedek Abraham ngak Got ni nge fal'eg Got wa'athan.

² Urngin ban'en ni bay rok Abraham e ragag guruy me pi' ta'ab guruy riy ngak Melkizedek. (Bin som'on i fan fithingan Melkizedek e "Pilungen e Tin nib Mat'aw." Ma bochan e ir e pilung nu Salem, ma aram e ku reb i fan fithingan e "Pilungen e Gapas.")

³ Dariy babyoren e chitamngin ara chitiningin Melkizedek, ara reb e pi ga' rok; ma dariy babyoren e ngiyal' nni gargeleg ara ngiyal' ni yim' riy. Ya ir e bod fa'anem ni Fak Got: ni be par ni ir e prist ndariy n'umngin nap'an.

⁴ Ere kam guyed rogon nga feni ga! I Abraham ni ir e chitamngin reb e nam e ragag guruy e pin'en ni yag ngak ko mael me pi' ta'ab guruy riy ngak.

⁵ Ma pi'in owchen Levi ni yad bogi prist e bay ko Motochiyel ni ngar feked 10 pasent ko tin bay rok be', ni aram e girdi' nu Israel, ni yad be fek u pa' girdi'en e nam rorad, ni yugu aram rogon ni ku yad boch i owchen Abraham.

⁶ I Melkizedek e gathi owchen Levi, machane tin ni immoy ku Abraham e ragag guruy me fek Melkizedek ta'ab guruy riy me yibilay Abraham ngak Got, ni aram fa'anem ni yog Got ngak e tin ni bayi pi' ngak.

⁷ Rib muduwgil ni en ni yibilay be' e ba ga' ngak fa'anem nike yibilay.

⁸ Ma pi prist e i pi' e girdi' ngorad 10 pasent ko tin bay rorad, machane pi prist nem e bogi ni' ni yad ra yim'; machane i Melkizedek e ni pi' ngak 10 pasent ko tin bay, me ir be' ni bay i par nib fos, ni bod rogon ni be yog e babyor nib thothup.

⁹ Rayag ni nganog ni ngiyal' ni ba'aram ni pi' Abraham 10 pasent ko tin bay rok, ma aram e yan i aw ni ku errogon Levi nike pi' u pa' Abraham (ma pi'in owchen Levi e ur kunuyed u pa' e girdi' e re guruy nem).

¹⁰ Ya ngiyal'nem e dawor ni gargeleg Levi, machane yugu dawor ni gargeleg ma bay u fithik' i downgin e ga' rok i Abraham ko ngiyal' ni mada' Melkizedek nge Abraham.

¹¹ Ngiyal' ni ba'aram ni girdi' nni gargelegrad ni owchen Levi e yad e ur manged prist, ma eram e ngiyal' ni pi' Got fare Motochiyel ngak e girdi' nu

Israel. Ere fa'an mang e yan i aw ni kari yal'uw make gamen feni fel' e maruwel ko pi prist ni owchen Levi, ma dakuriy rogon bmit e prist ni nge yib i m'ug, ni be' ni bod Melkizedek, ni gathi yib ni owchen Aron.

¹² Ya fa'ani thil e prist ma ku errogon e motochiyel ni thil.

¹³ Mi Somol rodad ni ir e murung'agen e pin'ey ni kan weliy, e yugu baraba' e ganong e yib riy; ni dariy be' ko ba' rok e ganong ni mang reb e prist ngi i pigpig u altar.

¹⁴ Rib tamilangan'uy riy nni gargeleg ni ir reb i girdi'en fare ganong rok Judah; mi Moses e de weliy murung'agen e re ganong ney ko fa ngiyal' ni weliy murung'agen e pi prist riy.

Yugu reb e prist, ni bod Melkizedek

¹⁵ Re bugithin ney e ke gel e tamilang riy, ni aram e ke yib i m'ug yugu reb e prist ni bod Melkizedek.

¹⁶ Ni gathi ni turguy nge mang reb e prist ni bod rogon yalen ko motochiyel ko girdi'; ye yib i mang prist u gelngin reb e yafos ni dabi mus bi'id.

¹⁷ Ya babyor nib thothup e be ga'ar, "Bay mmang reb e prist ndariy n'umngin nap'an, ni bod Melkizedek."

¹⁸ Ma bin kakrom e motochiyel e ni pag, ya ba waer ma dabiyaq ni nge ayuwegdad.

¹⁹ Ya Motochiyel rok Moses e dabiyaq ni nge fal'eg ban'en ngari fel'. Ma chiney e kan pi' ban'en ngodad ni kab gel e fel' riy ni ir e ke l'agan'dad ngay, ni ir e ra chugurnagdad ngak Got.

²⁰ Ma ku reb e ku bay faram fare mow, ni micheg Got nga fithingan; nda immoy e re bugithin nem ni

micheg ko ngiyal' i n'en ni ba'aram nni duwgiliy boch e girdi' ni ngar manged prist.

²¹ Machane Jesus e mang ba prist u daken fare mow ni micheg Got ni bayi rin' me mow nga fithingan ko fa ngiyal'nem ni ga'ar Got ngak,

“I Somol e ke yog bbugithin ma ke micheg nga fithingan,

dabki piliyeg laniyan' riy:

‘Bay mmang ba prist ndariy n'umngin nap'an.’ ”

²² Re nn'ey e be micheg ni birook' Jesus e m'ag e ba ga'.

²³ Ma ku ba'aram ban'en nib thil riy; fa tinem e prist e yad bo'or, ma ur m'ad nde yag ni ngu'ur maruwelgad i yan.

²⁴ Machane Jesus e bay i par nib fos ndariy n'umngin nap'an, ma maruwel rok ko prist e daki af rok ngak be'.

²⁵ Ere chiney nge gubin ngiyal' e rayag rok ni nge thapeg ngak Got e pi'in yad ra yib ngak Got u daken, ni bochan e bay i par nib fos ni dariy n'umngin nap'an, ngi i wenignagrad ngak Got.

²⁶ Ere Jesus e ir fare Prist ni Th'abi Ga' ni ir e rayag ni nge ayuwegdad u urngin ban'en! Ya ir e ba thothup; ni dariy thibngin ma dariy e denen rok; ke fal Got ngabang ni gathi ir reb e pi tadenen ma ke tay ni ir e th'abi tolang u tharmiy.

²⁷ I ir e gathi bod yugu boch e prist nib th'abi tolang; ya dariyfan ni nge pi' e maligach ni gubin e rran, ni bod rogon urngin e prist ni bin som'on e maligach ni yad ma pi' e fan ko denen rorad, ma bin migid e fan ko denen rok e girdi'. Ri ta'reb e

maligach ni pi' Jesus, ni aram e kemus e maligach, ni fa'ani pi' ir ni maligach u daken e kuruth.

²⁸ Fare Motochiyel rok Moses e i turguy e girdi' ni bogi girdi' ndar yal'uwgad ngar manged e pi prist nib th'abi tolang; machane thin ni yog Got ni micheg nga fithingan, ni yib nib tomur ko fare Motochiyel rok Moses, e ir e turguy e en ni Fak Got, ni ir e kan ngongliy rogon ni bay i par nib yal'uw ndariy n'umngin nap'an.

8

Jesus ni ir e Prist ni Th'abi Ga' rodad

¹ N'en ni gadad be weliy murung'agen e ba'aray: bay fare Prist ni Th'abi Ga' rodad nike par nga but' u ba' ni mat'aw u tagil' Got ni Pilung ni Th'abi Tolang u tharmiy.

² Be ngongliy e maruwel ko Prist ni Th'abi Ga ko Gin Th'abi Thothup, ni aram e lan e bin riyul' e tent ni Somol e ngongliy rogon, ma gathi girdi' e ngongliy rogon.

³ Urngin e Prist ni Th'abi Ga' e kan turguyrad ni yad e ngu'ur pi'ed ngak Got e tin ni ngan pi' ngak Got nge gamanman ni maligach; ere en ni ir e Prist ni Th'abi Ga' rodad e ku errogen ir nthingari pi' ban'en.

⁴ Fa'an mang e bay u fayleng, ma dabi mang reb e prist, ya bay e pi prist ni yad be pi' e n'en ni yima pi' ngak Got ni bod rogon nike yog e Motochiyel rok piyu Israel.

⁵ Ma maruwel ni yad ma tay nrogon e maruwel ko pi prist e kemus ni yad be folwok ma yad be yan u ya'an e n'en ni bay u tharmiy. Taareb rogon ko n'en ni rin' Moses. Fa ngiyal'nem ni be n'en ni nge

toy fare *tent*, me yog Got ngak ni ga'ar, "Thingar mu guy rogon ngam ngongliy urngin ban'en riy ni bod rogon ni gu dag ngom u daken e burey."

⁶ Machane chiney e kan pi' e maruwel ko prist ngak Jesus ni ka ba ga' ko maruwel ni i tay e pi prist, ni bod rogon fare m'ag ni fal'eg rogon u thilin Got nge girdi' e kabfel' ko bin kakrom e m'ag, ni bochan e kan duwgiliy nga daken e pin'en ni kab gel e fel' riy ni yog Got ni bayi pi' ngak e girdi'.

⁷ Fa'an mang e yan i par e bin som'on e m'ag u thilin Got nge girdi' nde yan i tagan ban'en riy, ma dakuriy rogon ni ngkun ngongliy e bin migid e m'ag.

⁸ I Got e pir'eg e kireb nike ngongliy e girdi' rok me ga'ar:

"Be ga'ar Somol: Bay taw nga boch e rran
mu gu ngongliy rogon reb e m'ag nib be'ech
u thilig nge girdi' nu Israel, nge ngak fare
ganong rok Judah.

⁹ Gathi bayi bod rogon e bin ba'aram e m'ag ni gu ngongliy u thilig nge pi chitamangirad
ko fa rofen ni gu kol pa'rad nggu pow'iyrad
nga wuru' e nam nu Egypt.

Dar pired ni yad ba yul'yul' ko fare m'ag ni gu pi' ngorad,
ma aram e da kug tiyan'ug ngorad.

¹⁰ Be ga'ar Somol, Ba'aray e re m'ag ni bay gu ngongliy u thilig nge girdi' nu Israel
u tomuren e pi rran nem:

Bay gu tay e pi motochiyel rog nga fithik' i lanin'rad,

ma bay gu yoloy nga gum'ircha'rad.

Bay gu mang Got rorad,

- ma bay ra manged e girdi' rog.
- 11 Dakuriy bagayad ni ngki machibnag be' ni girdi'en e nam rok, ara be' ni ngki yog ngak be' ko nam rok ni nge ga'ar, 'Mu nang Somol.'
- Ya yad gubin ni bay ra nanged gag, ni mus rok e en nth'abi sobut' nge yan i mada' ngak e en nth'abi tolang rorad.
- 12 Ma bay gu runguyrad mugu n'ag fan e pi kireb ni kar ngongliyed, ma bay gu n'ag u wun'ug e pi denen rorad."
- 13 Re bugithin ney nike yog Got ni murung'agen reb e m'ag nib be'ech, e ir e ke dag Got riy ni fa bin som'on e m'ag ni ngongliy e ke farem; ma ban'en nike kakrom ma ke kaday e dabki n'uw nap'an me chuw.

9

Tayfan u but' ngu tharmiy

¹ Bin som'on e m'ag e immoy e motochiyel riy ni fan ko liyor nge bangi ban'en ni kan ngongliy ni tagil' e liyor.

² Ni toy ba tent, ma bin ngam'on e senggil nike lunguy fa Gin'en nib Thothup e ir e bay fare magal u lan, nge fare tebel ni bay e flowa u daken ni kan pi' ngak Got.

³ Mu wuru' e gin migid e mad ni kan pag u lang nga but' e bay reb e senggil riy nike lunguy fa Gin Th'abi Thothup.

⁴ Nu lan e bay e altar riy nib gol ni yima urfiy bogi ban'en ni bfel' bon u daken, ma ku erregon fare kahol ko m'ag ni bay riy, ni kan ing ko gol ni

polo'. Ma re kahol nem e bay fare rume' u lan nib gol ni bay e manna u lan, nge fare ley i sog ku Aron ni fa'ani yib yuwan, nge fa gal yang i malang ni kan yoloy e fapi motochiyel nga daken.

⁵ Mu daken e re kahol nem e bay fa gali liyos riy ni ya'an e kerubim ni bay pon ni pow riy ni bay Got u rom, kar upunguyew porow nga daken fa gin'en ni ir e yima n'ag fan e denen riy. Machane gathi ireray e ngiyal' ni ngan weliy urngin ban'en ngari tamilang.

⁶ Fa'ani m'ay i duwgiliy e pin'ey, ma aram mi i yan e pi prist ngalan e bin ngam'on e senggil ko tent ni gubin e rran ngu'ur ngongliyed e maruwel ni kan pi' ngorad;

⁷ machane kemus ni Prist ni Th'abi Ga' e be yan ngalan e bin tomur e senggil ko tent, nma rin' ni aram rogon nra reb e duw ma ta'ab yay. Ma fek e racha' nge yan i pi' ngak Got ni fan ko denen rok nge fan ko denen nike ngongliy e girdi' ndar nanged ni yad be denen.

⁸ Fare Kan Nthothup e be dag ngodad nib tamilang u rogon e pin'ey ni kan yarmiy ke par, ni kanawo' ko gin Th'abi Thothup e dawor ni bing u n'umngin nap'an ni ka be par e bin ba'aram ni wuru' e tent.

⁹ Ren'em e be yip' fan e re ngiyal' i n'ey ni gadad bay riy, ni fan e ren'em e tin ngan pi' ngak Got nge gamanman ni yibe li' ngan pi' ni maligach ngak Got, e dabiyyag ni nge pingeg laniyan' e pi'in yad be tayfan ma yad be meybil ngak Got ngar pired ni kar yal'uwgad u mit Got.

¹⁰ Kemus ni fan ko ggan, nge garbod, nge gam'ingin e maluk nge maluknag ban'en nrogon

ko ba' rorad e taliw. Pin'ey ni urngin e motochiyel ni fan nga wuru' i dowey, ni kemus ni bay fan nge yan i mada' ko ngiyal' ni nge thiliyeg Got urngin e pin'ey nge be'ech.

¹¹ Machane Kristus e ke yib ni ir fare Prist ni Th'abi Ga' ko fa pin'en ni bfel' nike taw ngaray e chiney.* Fare tent ni ir e be pigpig u lan e ka ba ga' fan, ma ri kab gel feni fel'; gathi girdi' e ngongliy, ni aram e gathi bang ko re fayleng ney ni sunumiy Got.

¹² Fa'ani yan Kristus u lan fare tent nge yan i chuw ngalan fa Gin Th'abi Thothup nri ta'ab yay me mus, ma de fek racha'en e kaming nge racha'en pifak e garbaw i yan ni nge pi' ni maligach ngak Got; machane racha'en e fek i yan nge biyuliy e denen rodad ni aram e ka ni fanay e binem e bayul ndariy n'umngin nap'an.

¹³ Racha'en e kaming nge garbaw ni pumo'on nge awat rok pifak e garbaw ni kan urfiy e un wereg nga daken e pi'in yad ba alit u rogon e motochiyel, min be'ech nagrad ni aram e kan chuweg e kireb rorad, ni kireb rorad u yalen e motochiyel.

¹⁴ Ere fa'anra ireray rogon nib riyul' e re bugithin ney, me ere ka ba ga' e tin ni ngongliy racha'en Kristus! Ya fare Kan Nthothup ni bay i par ndariy n'umngin nap'an e ayuweg nge pi' ir ni maligach ni bfel' ngak Got. Racha'en e ir e ra be'echnag lanin'dad ko ngongol ndariyfan, nge yag nda pigpiggad ngak fare Got ni be par nib fos.

¹⁵ Ireray fan ni Kristus e ir e ngongliy rogon e bin

---

* **9:11** ke taw ngaray e chiney; *boch e babyor e bay riy ni be yib.*

nib be'ech e m'ag, ni fan e pi'in ke piningrad Got e nge yag e fla'ab ndariy n'umngin nap'an ngorad nike yog Got nra pi' ngorad. Ren'em e rayag ni fan e yam' nike tay e ir e ke biyuliy e girdi' ko pi kireb ni kar ngongliyed ko ngiyal' ni ba'aram ni yad be par u tan e bin som'on e m'ag.

¹⁶ Fa'anra yim' be' ma bay babyoren e thum' nike tay ni ke thum' nag urngin ban'en rok ni nge pi' ko girdi' ko ngiyal' nra yim' riy, ma dabisiy ni ngan guy rogon ngan micheg ni facha' ni ngongliy e gi babyor nem e ke yim'.

¹⁷ Ya babyor nike tay be' e thin ngay ni nga fini yim' min pithig e be par ndariy rogon ko ngiyal' ni kabfos e en ni ngongliy; fin ra yim' ma fini aram e rayag ni maruwel fa gi babyor.

¹⁸ Aram fan ni mus ko fa bin som'on e m'ag ni ngongliy Got u thilin e girdi' nge ir e kemus ni racha' e un maruwel ngay mi i par ni bfel'.

¹⁹ Som'on e weliy Moses ngak fapi girdi' urngin fapi motochiyel ni bay u lan fare Motochiyel ni polo'. Me ere fek racha'en pifak e garbaw nge athkuy ko ran me lthag pa'ngin e *hyssop* ngay ni kan tay bunu'en e saf nga taban ni kan k'ad ko row, me atngiy nga daken babyoren e Motochiyel nge girdi' ni gubin.

²⁰ Me yog ni ga'ar, "Ireray fare racha' ni ir e pow ko fare m'ag nike ngongliy Got ma ke ta'chiylen ngomed ni ngam folgad riy."

²¹ Ere ku aram rogon ni ki atngiy Moses e racha' nga daken fare tent ko m'ag rok Got nge nga daken urngin ban'en ni yima maruwel ngay ko meybil nge pigpig ngak Got.

²² Rriyul', nrogon ko fare Motochiyel e oren ban'en e yibe be'echnag ko racha'; ma denen e be n'ag Got fan rok e girdi' ni kemus ni fa'anra ni pu'og e racha'.

Maligach rok Kristus e chuweg e denen

²³ Pin'ey, ni ya'an e pin'en ni bay u tharmiy, e thingar ni be'echnag ni aray rogon. Machane tin nu tharmiy ban'en e nge be'echnag e maligach ni kabfel'.

²⁴ Ya Kristus e gathi yan ngalan e Gin nib Thothup ni girdi' e ngongliy, ni ya'an e bin ba'aram ni ir e ba riyul'. I ir e yan ngalan e tharmiy, ni ireram e gin ke yan ngay nike yan nga p'eowchen Got ni fan ngodad.

²⁵ Prist ni Th'abi Ga' nu Israel e gubin e duw nma yan ngalan e Gin Th'abi Thothup nike fekracha'en e gamanman i yan. Machane i Kristus e de yan ngalan ni nge pi' ir ni maligach ni bo'or yay;

²⁶ ya fa'an mang e aram rogon me ere bo'or yay ni nge gafgow ni ka nap'an e ngiyal' ni sunumiy Got e fayleng riy. Machane ke yib i m'ug ta'ab yay ma aram e kemus, nike yib i m'ug ni be chugur ko tungun, ni fan e nge chuweg e denen u daken e maligach ni pi' ni aram ir.

²⁷ Ra be' ma thingari yim' ni ta'ab yay, ma nga tomuren e nge pufthinnag Got fa'anem.

²⁸ Ere aram rogon ni Kristus e ku ni pi' ni maligach nri ta'ab yay ni nge chuweg e denen rok bo'or e girdi'. Ma bayi yib i m'ug ko yay ni nge man e l'agruw yay ngay, ni gathi fan ko denen, machane bochan e nge thapeg ngak Got e pi'in yad be sonnag.

10

Fare Motochiyel rok piyu Israel

¹ Israel e gathi ri ya'an ni polo' e tin nri ir ban'en, kemus ni ya'an e pin'en ni bfel' ni bay fini yib ni kab samathmath. Taab mit e maligach ni yibe pi' riy u reb e duw nge reb. Ere re Motochiyel nem e uw rogon me yal'uweg e girdi' ni yad be yib ngak Got u daken e pi maligach nem ni yibe pi'?

² Fa'an mang e girdi' ni yad be tayfan Got ma yad be meybil ngak e kar ni be'ech nagrad ko denen rorad, ma dabki i magawon e denen rorad nga lanin'rad, ma ke tal urngin e maligach.

³ Machane fan e pi maligach nem e nge puguran ko girdi' e denen rorad u reb e duw ngu reb.

⁴ Ya racha'en e garbaw ni pumo'on nge kaming e ri dabiyag ni nge fek e denen nge chuweg.

⁵ Ireray fan ni fa'ani chugur ni nge yib Kristus ngaray nga fayleng me ga'ar ngak Got:

“Dabum e maligach nge gamanman ni yibe pi' ngom,
machane kam ngongliy rogon ba dowef ni fenag.

⁶ Ya de fel' u wun'um e gamanman ni yibe pi' ngom u daken e altar ni kan urfiy ni ka reb, ara pi maligach ni ir e nge fek e denen nge chuweg.

⁷ Ma aram me lungug, 'Got, gub aray ni nggu rin' e tin ni gab adag ni nggu rin' — ni bod rogon murung'ageg ni kan yoloy u lan e babyor ko Motochiyel.' ”

⁸ Som'on e yog ni ga'ar: “Ya gathi gab adag ara bfel' u wun'um e pi maligach nge pi gamanman ni yibe

pi' ngom, ara pi gamanman ni yibe pi' ngom ni kan urfiy u daken e altar nge fapi maligach ni nge fek e denen nge chuweg." I yog e ren'ey ni yugu aram rogon ni urngin e pi maligach ney ma yibe pi' nrogon ni be yog e Motochiel.

⁹ Ma aram me ga'ar, "Got, gub aray ni nggu rin' e tin ni gab adag ni nggu rin'." Ma aram me n'ag Got urngin fapi maligach ni kakrom me tay Kristus ni maligach nga luwrad.

¹⁰ Bochan e rin' Kristus e tin ni ba'adag Got ni nge rin', ma aram fan ni gadad gubin ni kan chuweg e denen rodad kad be'echgad ni bochan fare maligach ni pi' ni aram downgin, nri ta'ab yay ma aram e kemus.

¹¹ Ra reb e prist rok piyu Israel mma sak'iy ngalang ngi i ngongliy e maruwel rok ni gubin e rran, ni ta'ab mit i maligach e be pi' ni pire' yay. Machane pi maligach nem e ri dabiyag ni nge chuweg e denen.

¹² Machane Kristus e ri ta'reb e maligach ni pi' ni fan ko denen, nib maligach ni bay i par ni bfel' ndariy n'umngin nap'an, nge mu' me yan i par nga but' u ba' ni mat'aw rok Got.

¹³ Ireram e gin ni bay i son riy e chiney nge yan i mada' ko ngiyal' ni bayi tay Got e pi to'ogor rok nga tan e rifrif u ay ni nge mang tagil' e magif ko rifrif u ay.

¹⁴ Ere ta'reb e maligach nike pi' ma ke yal'uweg ndariy n'umngin nap'an e pi'in kan chuweg e denen rorad kar be'echgad.

¹⁵ Ya ku errogon fare Kan Nthothup ni be micheg ngan'dad. Ya som'on e ga'ar:

16 “Be ga’ar Somol: Ireray fare m’ag ni bay gu ngongliy ngorad
u tomuren e pi rran nem:

Bay gu tay e pi motochiyel rog ngalan gum’ircha’rad,
ma bay gu yoloy nga lanin’rad.”

17 Me ga’ar, “Ma dab kug leamnag e denen rorad nge kireb ni ur ngongliyed.”

18 Ere nap’an ni bay nn’ag fan e pin’ey, ma aram e dakuriy fan reb e maligach ni ngan pi’ ni nge fek e denen nge chuweg.

Ngad chuchugurgad ngak Got

19 Pi walageg ni girdi’en Kristus, kari puf e kanawo’ ngodad ni ngdarod ngalan fa Gin Th’abi Thothup u daken racha’en Jesus ni map’ u kuruth.

20 Ke bing ngodad reb e kanawo’ nib be’ech ngak Got, ni reb e kanawo’ nib fos nike yan i kuruf fa gi mad ni kateng ni bay u Tempel ni aram downgin.

21 Ere bay e prist rodad nib tolang ni ir e be gagiyeagnag e naun rok Got.

22 Ere ngad chuchugurgad ngak Got ni gadad ba yul’yul’ u lanin’dad ngak ma mmich u wun’dad nder maruwaran’dad rok, nge lanin’dad ni kan be’echnag ndakir yog ngodad ban’en nib kireb ni kad rin’ed, nge dowef ni kan maluknag ko ran nib machalbog.

23 Ere ngad chichiiyed pa’dad ko ren’en ni ir e ke l’agan’dad ngay ni ir e gadad be weliy murung’agen, ya ba pagan’dad ngak Got nra rin’ e tin keyog.

24 Ere nge bagadad ma ngi i leamnag bagadad, ma nge bagadad ma ngi i ayuweg bagadad ma be dag ngak nib t'uf rok ma be rin' e tin ni bfel' ngak.

25 Ma ngad guyed rogon ndab da paged e mu'ulung rodad, ni bod rogon ni be rin' boch e girdi'. Ma nge bagadad me pi' e athamgil nga laniyan' bagadad, ngari gel ni fan e gimed be guy ni Chirofen ni bay yib Somol riy e be chugur.

26 Ya dakuriy reb e maligach nra chuweg e denen ni fa'anra da leam niked ni ngu'ud denengad i yan u tomuren ni kan weliy ngodad e tin riyul' kadnanged.

27 Ra errogon me ere n'en ke magey ni ngan rin' e ngan tamdag ko n'en ni bayi m'ug: ni aram e pufthin nge nifiy nib gel ni bayi kirebnag e pi'in yad be togopluw ngak Got!

28 En nder ma fol ko Motochiyel rok Moses e yima li' ngem', ndanir ma runguy ko ngiyal' nike m'ug nib kireb e rok ko mich nike dag l'agruw e girdi' ara dalip.

29 Ere ra yan i di'in e en ni be darifannag e en ni Fak Got ni be dag ko ngongol rok ndariyfan u wan' e racha' ko m'ag rok Got ni ir e machalbognag fa'anem, ni en ni ir e ke tagannag laniyan' fare Kan Nthothup nma ayuwegdad? Mu tafinay niked feni gel e gechig ni bay tapgin ni ngan pi' ngak!

30 Ya gadad manang fa'anem ni ga'ar, "Bay gu fulweg taban e kireb, bay gu sulweg puluwon"; me ir e ki ga'ar, "I Somol e bayi pufthinag e girdi' rok."

31 Rib gel e gafgow nra tay e pi'in nra gechig nagrad Got, ni Got ni be par nib fos!

32 Ki gimed manang rogomed ko tin ba'aram e

rran nike yan nga tomur. Lan e pi rran nem u tomuren nike gal ram'en e tamilang rok Got nga dakenmed, e bo'or ban'en ni mu gafgowgad riy, machane gafgow ni i yib ngomed e de gel ngomed.

³³ Bay yu ngiyal' ni unog e thin nib kireb ngomed u fithik' e girdi' ma yibe ngongliy e ngongol nib kireb ngomed, ma bay yu ngiyal' ni bayi n'en ma kam fal'eged rogomed ni ngam uned ngak e pi'in yibe yodoro' nagrad ko gafgow.

³⁴ Mu uned ko gafgow ni i tay e pi'in ka nin'rad nga kalbus, ma fa'an nni fek urngin e chugum romed u fithik' e yargel mi gimed k'adan'med ko chugum romed ni kan fek, ma gimed ba felfelan' ngay, ya gimed manang ni kabay ban'en romed ni kabfel' ngay, ni bayi par ni dabi m'ay bi'id.

³⁵ Ere dabi mulan'med ngu'um pired nib pagan'med, ya bay wenegan ni ba ga' nra yib ngomed.

³⁶ Ya thingari gum'an'med, ni fan e nge yag ni mu ngongliyed e tin nib m'agan' Got ngay me yag ngomed e tin keyog nra pi' ngomed.

³⁷ Ni bod rogon ni keyog e babyor nib thothup ni be ga'ar:

“Dabki n'uw nap'an
ma en ni nge yib e bay yib,
ni dabi sowath.

³⁸ Machane pi'in yad bmat'aw, ni girdi'eg, e bay ra pired nib mich Got u wun'rad miyad fos; machane fa'anra sul bagayad nga wuryal, ma dabki felan'ug ngak.”

³⁹ Gathi gadad e pi'in ni kar pi'ed keru'rad ngak Got kar maloggad; ya gadad e ke michan'dad ngak Kristus kad thapgad ngak Got.

11

Michan'

¹ Ra nge michan'dad ma aram e ke pagan'dad ko pin'en ni ir e ke l'agan'dad ngay, ma ke michan'dad ko pin'en ndarid guyed nga owchedad.

² Girdi' ni kakrom e ra fel'gad u wan' Got ni bochan e michan'rad ngak Got.

³ Michan' rodad ngak Got e kad nanged riy ni lanelang nge urngin ban'en ni bay riy nib mu'un e fayleng ngay e thin rok Got e sunumiy, ere n'en nrayag ni ngan guy nga owchey e ni ngongliy ko n'en ndabiyag ni ngan guy nga owchey.

⁴ Michan' rok Abel ngak Got e ir e pow'iy Abel nge pi' ngak Got e maligach ni kabfel' ko maligach ni pi' Kain. Michan' rok Abel ngak Got e ir e fal'eg Abel u wan' Got me matha'eg Got ngak Abel nike mang be' nib mat'aw, ya bm'agan' Got ko maligach ni i pi' ngak Got. Yugu aram rogon nike yim' Abel, machane michan' rok ngak Got e ka be non.

⁵ Michan' rok Enok ngak Got e ir e tay Enok nde yim'. Ma aram min fek ngalang ngak Got, ndakuriy be' ni ki pir'eg, ni fan e Got e ke fek ngalang. Be yog e babyor nib thothup nu m'on riy ndawor ni fek ngalang ma bfel' Enok u wan' Got.

⁶ Dariy be' nra fel' u wan' Got ni fa'anra de mich Got u wan'. Ya en nra yib ngak Got e thingari mich u wan' ni bay Got mra tow'athnag e pi'in yad be gay Got.

⁷ Michan' rok Noah ngak Got e ir e ayuweg Noah nge motoyil ko tin ni yog Got ngak ni murung'agen e pin'en ni bayi taw, ni bogi ban'en ndabiyag ni nge guy Noah e ngiyal'nem. Me fol ko tin keyog

Got ngak ni nge rin', me toy fare barkow ni ark fithingan, ni re ark nem e ir e faseg Noah nge girdi' nu tabinaw rok. Ireray kanawo'en me gagiyelnag nib kireb e rok e girdi' nu fayleng, me yag ngak Noah mat'awuy nma pi' Got ngak e girdi' u daken e michan' rorad ngak.

⁸ Michan' rok Abraham ngak Got e ir e pow'iy Abraham nge fol ko thin ni yog Got ngak fa ngiyal'nem, nge yan ni be lek ba nam ni keyog Got ni bayi pi' ngak. I pag e nam rok nge yan nde nang e gin'en ni be sor ngay.

⁹ Mu daken e michan' rok ngak Got e ir e yag riy ni nge yan i par ko fare nam ni yog Got ni bayi pi' ngak, ni gowa be par u lan ba nam ni gathi nam rok. I par u lan e tent ni yad Isak nge Jakob, ni ki yag ngorow e tin ni yog Got ngak nra pi' ngak.

¹⁰ Ya Abraham e i sonnag fare binaw ni Got e ke gonopiy ya'an ke toy, ni fare binaw ni bay e def riy u but' ni dabi chuw bi'id.

¹¹ Michan' rok Abraham ngak Got e ir e ayuweg nge yag ni mang reb e matam ni yugu aram rogon nike pilibthir, ma ku erogon Sarah ndabkiyag ni nge diyen. I pagan' Abraham ngak Got nra rin' Got e tin keyog ni bay rin' ngak Abraham.

¹² Yugu aram rogon ndabkiyag ni nge fakay e bitir ni fan e ke pilibthir, machane ireray e re mo'on ni yib owchey ni pire' ni bod rogon feni yo'or e t'uf u lanelang, ni bod feni yo'or e yan' ni da nnang urngin.

¹³ Ma urngin e pi girdi' ney nra m'ad nib mich Got u wun'rad; nde yag ngorad ko biney e tamilang e pin'en ni yog Got ni bayi pi' ngorad, machane ra changargad ngam'on nib orel miyad

guy e tin keyog Got ni bayi pi' ngorad miyad felfelan' ngay, mu ur daged ko ngongol rorad ni yad e girdi' nu bang ma yad e milekag ni yad be par u roy u fayleng.

¹⁴ Pi arorad ni i yog e pi thin ney e ur daged nib tamilang ni yad be nameg reb e nam i yan ni ir e nge mang nam rorad.

¹⁵ Ma daki sul e leam rorad ko fare nam ni kar chuwgad riy; ya fa'an mang e yodorom, mrayag ni ngar sulod.

¹⁶ Machane reb e nam ni kabfel' e ir e yad be nameg, ni aram e fare nam ni tharmiy. Ma aram e de tamra' Got ni ngrogned ni ir e Got rorad, ni fan e ke ngongliy rogon bbinaw ni taferad.

¹⁷ Michan' rok Abraham ngak Got e ir e pow'iy Abraham nge pi' Isak ni maligach ngak Got ko fa ngiyal'nem ni fa'ani sikengnag Got gelngin e michan' rok Abraham ngak. Ya Abraham e ir e cha' ni yog Got ngak ni bayi pi' bbitir ngak, machane i duwgiliy u wan' ni nge pi' fak ni kari maagirag rok ngak Got ni nge mang maligach.

¹⁸ Ya ke mu' i yog rok Got ngak ni ga'ar, "U daken Isak ni fakam e bayi yib owchem riy ni pire'."

¹⁹ Me pagan' Abraham ngay nrayag rok Got ni nge faseg Isak ko yam', ere yan i aw ni susun e fos Isak ko yam' nge sul ngak Abraham.

²⁰ Michan' rok Isak ngak Got e pow'iy Isak nge yibilay Jakob nge Esau ni nge fel' wa'athrow.

²¹ Michan' rok Jakob ngak Got e ir e pow'iy Jakob nge yibilay fa gali pumo'on ni fak Josef u m'on ni be n'en ni nge yim'; ni duwgil nga p'ebugul e sog rok nge yibil ngak Got.

²² Ma michan' rok Josef ngak Got e pow'iy Josef ni fa'ani be n'en ni nge yim' me weliy murung'agen e girdi' nu Israel ni bay ranod ngar chuwgad ko nam nu Egypt, me yog e n'en ni ngan rin' ko dowef rok.

²³ Michan' rok e gallibthir rok Moses ngak Got e ir e pow'iyrow ngar mithegew Moses ndalip e pul ko ngiyal' nni gargeleg riy. Ya ra guyew ni ir bochi tir ni ba flont, ma dar tamdaggow ni nge dab ra folgow ko tin keyog e pilung.

²⁴ Michan' rok Moses ngak Got e pingeg laniyan' Moses ko ngiyal' nike ilal nge dabuy ni nganog ni ir e fak be' ni bpin ni fak Farao.

²⁵ Ya ka ba'adag ni nge un ngak girdi'en Got ko gafgow ko bin ni nge felfelan' nib ngoch nap'an ni be ngongliy e denen.

²⁶ Ya leamnag ni gafgow ni ngan tay ko moning ni fan ngak fare Messiah e ka ba ga' fan nga urngin e machaf nu Egypt; ni fan e i par nike yip' owchen ko tin ni kabay ngam'on ni bayi pi' Got ni puluwoy.

²⁷ Michan' rok Moses ngak Got e ir e pow'iy Moses nge yan nge chuw u Egypt nde tamdag ngak e pilung nu Egypt nike damumu; ma de sul nga Egypt, ni bochan e gowa ke guy fare Got ndab ni guy nga owchey.

²⁸ Ma michan' rok ngak Got e pow'iy nge sunumiy fare madnom ni Paluk'af nge yog ni ngan wereg e racha' nga daken e mab, ni fan e fare Engel ni nge thang e pogofan e nge dabi li' e bitir ni pumo'on ni tin th'abi ilal u fithik' pifak piyu Israel.

²⁹ Ma michan' rok piyu Israel ngak Got e ir e ayuweg piyu Israel ngar th'abed fa gi day ni kanog e *Red Sea* ngay ni gowa yad be yan u daken e

binaw; ma fa'an ni lekrad yu Egypt, me yib e day nga dakenrad.

³⁰ Michan' rok e girdi' nu Israel ngak Got e muruwliy fare yoror nu Jeriko nge muchubu' nga but' u tomuren nike liyeg yu Israel ni nga medlip e rran.

³¹ Rahab nma pi' ir nchuway', e michan' rok ngak Got e tay Rahab nde un ngak e pi'in nli'rad ngarm'ad, ni pi'in nda ur folgad rok Got, ni fan e fek fa gali damit nga tafen nge ayuwegrow.

³² Ere nggu ul ul ngay fa? Dakuriy e tayim rog ni nggu weliy murung'agen Gideon, nge Barak, nge Samson, nge Jefta, nge David, nge Samuel, nge pi profet.

³³ Michan' rorad ngak Got e ir e ra maelgad riy ngak e pi nam ngar gelgad. Rrin'ed e tin nib mat'aw me yog ngorad e tin keyog Got nra pi' ngorad. Ra ninged l'ugun e layon,

³⁴ miyad thang e nify nib gel, ma de yag ni ngan li'rad ko saydon. Yad mme'waer machane yib gelngirad ngar gelgad; ma yad ba gel ko mael, ma aram miyad li' e salthaw rok e pi nam.

³⁵ Ma michan' rok e pi'in ni ppin ngak Got e aram fan me faseg Got e yam' rorad.

Ma boch e girdi' e ra siyegned ni ngan pagrad, min gafgow nagrad ngarm'ad ni fan e ngan fasegrad ko yam' nga reb e tamilang ni kabfel'.

³⁶ Ma boch i yad e un moningnag ma yibe toy, ma boch i yad e ni m'ag nga nin' nga kalbus.

³⁷ Ma un malang nagrad ngarm'ad, ma un goloyochiy boch i yad nge ruw ley, ma boch i yad e un li' ko saydon. Ma uranod i yan ni keru' e saf nge kaming e kron'ed ni mad, ni kar gafgowgad, ma

yibe gafgow nagrad, ma ba kireb e ngongol ni yibe rin' ngorad.

³⁸ Ya dab ra m'aggad e girdi' nu roy u fayleng! Ma uranod u daken e ted i yan nge yungi n'en ni go'o burey, ma yad be par u lan e yiy nge low u tan e but'.

³⁹ Urngin e pin'ey e dag ngak e girdi' gelngin e michan' rok e pi cha'nem ngak Got! Machane de yag ngorad e ngiyal'nem e tin ni yog Got nra pi' ngorad,

⁴⁰ ya bay e tin ni kabfel' ban'en ni kem'ay i leamnag rok Got ni fan ngodad, ni ngad cheaggad ngorad nge fel' rogodad riy.

12

Got ni Chitamangidad

¹ Gadad e ba sug e pi girdi' nem u to'obdad ni yad be guydad, ni ur daged ko ngongol ro-rad nrrib michan'rad ngak Got. Ere ngad paged urngin ban'en ni be magawon ngodad, nge denen nike m'agdad nike chichiiy pa' rodad, ngad athamgiliyed e gin ni kabay ni ngad milgad riy ngad tawgad ko gin ni gadad be nameg.

² Ma gad par ni kad l'eged owchedad ngak Jesus, yi ir e be toer e michan' rodad ngak ko tabolngin nge yan i mada' ko tungun. Ya de pag ir ni bochan fare kuruth! Machane bochan e felfelan' ni be sonnag ma daki tafinaynag e tamra' nra tay ko yam' ni nge tay u daken e kuruth, me ere chiney e ke par nga but' u ba' ni mat'aw rok Got u tagil' Got.

³ Mu tafinay niked gelngin e gafgow ni tay, nge rogon ni k'adan', nge gelngin e fanenikan ni tay e

pi'in ntadenen ngak! Ere dabi mulan'med ngam paged gimed.

⁴ Ya athamgil ni gimed be tay nib togopluw ko denen e dawori taw ko gin ni ngan li'med riy ngam m'ad.

⁵ Mogned, kam paged talin fapi thin ni bay u lan e babyor nib thothup nma pi' e athamgil nga lanin'uy ni fa'ani be non Got ngomed pifak? Ni be ga'ar,

“Fakag, mu tiyan'um ko ngiyal' nike gechig nigem
Somol riy,
ma dabi mulan'um ko ngiyal' nra puwan'
ngom.

⁶ Ya Somol e ma gechignag e en nib t'uf rok,
mma toy e en nike tay ni fak.”

⁷ Mu athamgiliyed e gafgow nike yib ngomed ni bod rogon e gechig nma pi' e chitamangiy; ya gafgow romed e be dag ni be tay Got ni gimed pifak. Gur bay reb e bitir nde gechignag e chitamngin bi'id?

⁸ Fa'anra dabi gechig nagmed ni bod rogon nma rin' ngak urngin e tin ni pifak, me ere gathi gimed pifak, ya gimed pifak e moro'ro'.

⁹ Ma rogon e chitamangidad ni girdi' e yad ma gechig nagdad, machane gadad ma tay farad. Ere uw fene ri ka ba ga' fan ni ngad folgad rok Got ni Chitamangidad ma gadad fos.

¹⁰ Pi chitamangidad ni girdi' e yad ma gechig nagdad nib ngoch nap'an nrogon nib mat'aw u wun'rad. Machane Got e be gechig nagdad ni fan ngodad, ya ngad thothupgad ni bod ir.

¹¹ Ma fa'an bayi gechig nagdad Got, ma gadad finey e ngiyal' i n'em nre n'em nike yib ngodad

e ban'en ni nge kireban'dad ngay, ma gathi nge felfelan' nagdad. Machane fa'ani tomur riy, ma fa pi'in ni mit nem e gechig e ke yib mangin ngorad ni kar moding gad, e aram e ke yag pulwon ngorad, ni ke gapas lanin'rad ma ke yal'uw pangirad u mit Got.

Fonow nge ta'chiylen

¹² Mpuged pa'med nib m'ay gelngin ngalang, mi gimed gelngag bugun aymed nib me'waer!

¹³ Ngam pired ni gimed be yan u daken e kanawo' nib k'iy, ni fan e aymed ndariy gelngin e nge dabi kireb, machane nge gol.

¹⁴ Mu guyed rogon ngu'um pired nib aw e gapas u thilmed urngin e girdi', mi gimed guy rogon nge par pangimed nib thothup, ya dariy be' nrayag ni nge guy Somol ni fa'anra de thothup pangin.

¹⁵ Mu ayuwgad nge dabi pi' bigimed keru' ko runguy rok Got ngodad. Mu ayuwgad nge dabi bod bigimed ba ke pan nib mo'oy ni ilal nge gafgownag bo'or e girdi' ko yub rok.

¹⁶ Mu ayuweged gimed nge dariy be' u fithik'med ni nge pig nge ngongliy e ngongol ko darngal fa reb e de pag ir ngak Got nge mang Got e i gagiyeagnag ni bod ni rin' Esau, ni bochan ta'ab yay e abich me chuway' nga mat'wun ni bay rok ni bochan e ir e bin nganni' e bitir.

¹⁷ Ma gimed manang, ni fa'ani tomur riy me t'uf rok ni nge tay e chitamngin pa' nga daken nge yibilay ngak Got; machane dakiyag, ya daki pir'eg rogon ni nge thiliyeg e tin ke ngongliy, ni yugu aram rogon ni i gay ni be yib e lu' u owchen.*

---

* **12:17** ni i gay; *ara* i guy rogon ni nge yag e fal'eg wa'ath ngak.

18 Gathi kambad nga ban'en nrayag ni ngam mathgad ngay ni bod rogon piyu Israel nrad ko burey ni Sinai ni bay e daramram riy, lumor nge rumug, nifeng nrib gel,

19 lingan ba rappa, nge ba lam ni non. Ma fa'ani rung'ag e girdi' e re lam nem ni non miyad wenig ni nge dab kur rung'aged bbug e thin,

20 ya dakiyag ni ngar athamgilyed ngar rung'aged fare bugithin ni be yog fare lam ni be ga'ar, "Mus nga ba gamanman nra math ko re burey ney ma thingar ni malangnag nge yim'."

21 Ma urngin e pin'em nra guyed e rib tamdag ya'an ya ba'aram ni ga'ar Moses, "Gu be da'da' ni kug tamdag!"

22 Machane gimed e kambad ko burey ni Zion nge fare binaw rok fare Got ni be par nib fos, ni fare Jerusalem nu tharmiy, ni bay e engel riy ni bukum i biyu'.

23 Kambad ko fare mu'ulung ni yibe felfelan' riy, ni mu'ulung rok e tin ni nganni' u pifak Got, ni kan yoloy fithingrad u tharmiy. Kambad ngak Got, ni ir e tapufthin rok e girdi' ni urngin, nge pi'in yad bmat'aw ni kan ngong liyrad kar fel'gad ni yad bay u tharmiy.

24 Kambad ngak Jesus, ni ir e ke ngongliy rogon fare m'ag nib be'ech, nge fare racha' ni kan wereng ni ir e be micheg boch ban'en ni kabfel' boch ko tini micheg racha'en Abel.

25 Ere, mu ayuwgad, ma dab mu dabuyed ni ngam telmed ngak e en ni be non. Ya pi'in ra dabuyed ni ngar motoyilgad ngak e cha' ni ir e i yog e thin rok Got u roy u fayleng e de yag ni ngar

thaygad ko gechig. Ere fa'an gadad ra pi' keru'dad ngak e cha' ni ir e be non u tharmiy ngodad, ma ra di'in ma gadad thay ko gechig!

²⁶ Laman e rurug e fayleng e ngiyal'nem, machane chiney e ke yog ni ga'ar, "Bay ku gu rurug bayay e fayleng nib mu'un e tharmiy ngay."

²⁷ Re bugithin ney nike ga'ar, "ku bayay" e be dag nib tamilang ni tin ni sunumiy Got ban'en e bayi rurug nge chuweg, ma aram e tin nde rurug ban'en e bayi par.

²⁸ Ere ngad pininged e magaer ngak Got u lanin'dad ni fan e ke yag ngodad e gagiyeg rok Got ndabiyag ni nge rur. Ere ngad pininged e magaer ngak Got ma gadad liyor nge meybil ngak u fithik' e tayfan nge mudugdag nrogon kanawo'en nra m'agan' ngay;

²⁹ ya Got rodad e riyul' nib nify nma urfiy ban'en.

13

Rogon ni ngu'un yan nga laniyan' Got

¹ Um pired ni ra bigimed ma ba t'uf bigimed rok nrogon e walag nma par u fithik' Kristus.

² Dab mpaged talin ni ngam ayuweged e milekag ni karbad nga tabinaw romed. Ya bay boch e girdi' ni ur rin'ed miyad ayuweg e pi engel ndar nanged.

³ Dab mpaged talin e pi'in ni ka nin'rad nga kalbus, ni ngu'um leam naged ni susuna gimed bay rorad u kalbus. Dab mpaged talin e pi'in yad be gafgow, ni ngam leam naged ni susuna gimed be un ko gafgow ni yad be tay.

⁴ Mabgol e urngin e girdi' ni nge tayfan, ma pumo'on nge ppin ni kar uned ko mabgol e thin-gari bagayad mi i par nib yul'yul' ngak bagayad. Ya ra gechignag Got e pi arorad ni be ngongliy e ngongol ko darngal nge pi'in yad be par e girdi' ni gathi mabgol rorad.

⁵ Dabi m'on e salpiy u lanin'med, ma ngampired ni nge fel' u wun'med e tin ni bay romed ban'en. Ya ke yog Got nike ga'ar, "Ri dab gu pagem; ma ri dab gu n'igem."

⁶ Ere dab kud tamdaggad ma nge lungudad,
 "I Somol e ir e be ayuwegneg,
 ere dab gu tamdag!

Mang e rayag ni nge rin' e girdi' ngog?"

⁷ Um tafinay niged fa pi'inem ni yad e urogned e thin romed, ma yad e rogned e thin rok Got ngomed. Mu tafinay niged rogon ni ur pired nge rogon e yam' nra ted, mi gimed fol u rogon ni ur pired nib michan'rad ngak Got.

⁸ I Jesus Kristus e ka rogon ni fowap, nge daba', nge chiney i yan ngam'on ndariy n'umngin nap'an.

⁹ Ere dab mpaged e pi machib nib thil ko biney nge fekmed nga wuru' e wo'. Ya bfel' ni gelngin lanin'dad ni nge gel e ngi i yib rok Got ngodad nib tow'ath, ma gathi bochan e gadad be fol u bogi motochiyel ni murung'agen e ggan; ya pi'in ni ur folgad ko pi motochiyel ney e de fel' rogorad riy.

¹⁰ Ya pi prist ni yad ma pigpig u lan e tent ko liyor nge meybil rok yu Israel e dariy mat'awrad ni ngar ked e maligach ni ka ni pi' u daken e birodad e altar.

11 Ya Prist ni Th'abi Ga' rok piyu Israel e ma fek e racha' ko gamanman i yan ngalan e Gin Th'abi Thothup ni nge pi' ngak Got ni maligach ni fan ko denen; machane pi gamanman ni kan li' e yima urfiy u wuru' e gin ni be par e girdi' nu Israel riy.

12 Ireray fan ni ki yim' Jesus u wuru' e garog ko fare binaw, ni fan e nge maluknag e girdi' nga racha'en nge chuw e denen rorad ngar be'echgad.

13 Ere ngdarod ngak nga wuru' e binaw ngad uned ngak ko tamra'.

14 Ya dariy bbinaw u roy u fayleng ni kari par nike mang binaw ngodad; ya gadad be son ni nga fin danod ko fare binaw ni ir e bay fini m'ug ngodad.

15 Ere ngu'ud pininged e magaer nge sorok' ngak Got ni gubin ngiyal' ni ir e maligach rodad ngak u daken Jesus; ni aram e re maligach ni gad be pi' u dap'ilangdad ni gadad be yog ni ir e Somol.

16 Dab mpaged talin ni ngam rin'ed e tin ni bfel' ni nge bigimed mi i ayuweg bigimed, ya ireray e pi maligach nib m'agan' Got ngay.

17 Mu folgad ko thin rok e pi'in yad be yog e thin romed. Ya yad be matanagiy lanin'med ndarir talgad, ni bochan e riyad ra weliy ngak Got rogon ni ur ngongliyed e marwel rorad. Ya fa'an gimed ra fol rorad ma ra ur ngongliyed e maruwel rorad nib felan'rad ngay; ya fa'anra dangay ma bay ur ngongliyed nib taganan'rad, ma aram e dabi fel' rogomed riy.

18 Um pired ma gimed be yibiliymad ngak Got. Ya gamad e bmuduwigilan'mad ngomad ndariy ban'en ni be yog lanin'mad ngomad ni kug rin'ed

nib kireb, ya gamad ba'adag ni ngu'ug rin'ed e tin nib mat'aw ni gubin ngiyal'.

¹⁹ Ri gu be wenig ngomed ni ngar mu yibiliyed gag ngak Got nge yag ni pi'eg nggu sul ngomed ni papey.

Meybil

²⁰ I Got e ke faseg e Somol rodad i Jesus ko yam', ni ir e en Ga' ni Tagafiy e Saf ni bochan racha'en, ni ir fare m'ag ni bayi par ndariy n'umngin nap'an.

²¹ I Got ni ir e Got ko gapas e nge pi' ngomed urngin e tin ni bfel' ni nge yag ngomed nge yag ni mu rin'ed e tin nib m'agan' ngay, me rin' u fithik' i lanin'dad e tin ni ir e bm'agan' ngay, ni nge rin' u daken Jesus Kristus. Mi Kristus e ngad ted fan e chiney i yan ngam'on ndariy n'umngin nap'an! Amen.

Tin tomur e thin

²² Pi walageg ni girdi'en Kristus, gu be wenig ngomed ni ngam motoyilgad u fithik' e gumaen' ko re thin ney ni ir e nge pi' e athangil nga lanin'med; ya re gi babyor ney ni kug yoloy ke yib ngomed e gathi rib n'uw.

²³ Gub adag ni ngam nanged ni walagdad ni girdi'en Kristus i Timothy e ka ni pag u kalbus. Fa'anra ke yib ngog, ma gamow ni bay gu bow ngad mada'gad.

²⁴ Mogned ngak e pi'in yad be yog e thin romed nge ngak urngin e girdi' rok Got ni be lungumad e nge felan' Got ngorad. Pi walagdad nu Italy ni walagdad u daken Kristus e be lungurad e nge felan' Got ngomed.

²⁵ I Got e ngi i ayuwegmed ni gimed gubin.

Bible Ni Thothup
The Holy Bible in the Yapese language of the
Federated States of Micronesia

Copyright © 2007 Bible Society of Micronesia

Language: Yapese

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-12-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

37b6628b-b71d-5df3-af33-fc1d4dd69788